icult ESPECTACLES CULTURA GENT TELEVISIÓ

OMD

SALA APOLO. (20.00)

La banda electrònica dissolta el 1989 va tornar el 2010 amb un nou disc d'estudi que presenta a la Sala Apolo.

Un altre 'boom' llatinoamericà ▸ Les claus

Pàgines 60 i 61 ▹▹▹

Literatura argentina 3.0

La narrativa del país sud-americà viu una gran efervescència impulsada per joves talents

Els llibres dels joves Patricio Pron, Oliverio Coelho i Fabián Casas es publiquen a Espanya

ELENA HEVIA
BARCELONA

Encara que ja quedin lluny els temps del magisteri de Borges o de Cortázar, la literatura argentina actual segueix demostrant una indestructible vitalitat i una creixent atenció dels lectors. Fa més o menys una dècada que l'edició espanyola s'està posant al dia en aquest tema recuperant i normalitzant els autors més consolidats, al mateix temps que obre la porta als joves. Per això fonamentals narradors argentins com Ricardo Piglia, César Aira o els ja morts Fogwill i Juan José Saer –publicats aquí, en general, amb un notable retard (als quals s'ha d'afegir els escriptors de la generació intermèdia com Rodrigo Fresán, Alan Pauls o Sergio Chejfec)– han arribat a les llibreries al mateix temps que els nous noms, autors de 20 i sobretot 30 anys que són molts i molt variats pel que fa a estil i interessos. Els símptomes d'aquesta efervescència podrien ser les quatre antologies de contes publicades a l'Argentina els últims anys que descobreixen fins a una trentena de joves narradors i encunyen l'etiqueta de Nova Narrativa Argentina que ja és moneda habitual en els suplements culturals locals, i el fet que en el possible rànquing que s'infereix de la selecció de 22 autors en llengua castellana menors de 35 anys seleccionats per la revista *Granta* els joves escriptors argentins se situïn al capdamunt del podi amb 8 autors davant dels 6 de nacionalitat espanyola. Dos d'aquests 8 autors, Patricio Pron i Oliverio Coelho, han passat per Barcelona recentment per presentar les seves últimes novel·les, i Fabián Casas va fer el mateix amb un volum de relats.

EDITORIALS PETITES // Aquest recanvi no es tracta no obstant, com es podria sospitar, d'una estratègia de màrqueting. «Si ho fos, seria una pèssima gestió dels responsables de vendes de les editorials –diu la periodista i editora argentina Glenda Vieites– perquè la narrativa local té un grup molt reduït de lectors». Es tracta més aviat d'una aposta per la qualitat auspiciada pel naixement des del 2006 (en un procés no gaire diferent de l'espanyol) de nombroses editorials petites, algunes autogestionàries, com ara Interzona, Entropía, Libros del Tamarisco, Funesiana, que estan lluitant per enderrocar les prevencions dels lectors argentins reticents a llegir la seva literatura. A aquests petits segells també s'hi ha d'afegir els blocs i revistes virtuals que treballen per fer visible aquesta literatura entre els més joves.

Per la novel·lista i assagista Elsa Drucaroff, una de les analistes del fenomen, la data clau de la transformació s'ha de situar l'any 2001. «Va ser llavors quan va finalitzar l'hegemonia de la trivialitat, la impunitat i la voluntat de no pensar el passat i el present que havia imperat als anys 90. Quan un país no vol pensar-se a si mateix, no llegeix la seva literatura». I com passa a Espanya, algunes noves veus argentines adquireixen visibilitat en els grans grups editorials argentins i en especial en l'edició espanyola.

«A l'Argentina hi ha una literatura consolidada. I això vol dir que n'hi ha molta, que hi ha una gran base d'obres dolentes, una mitjana d'obres més o menys bones o mediocres i, per tant, una piràmide poderosa amb molt bona literatura. Aquesta és una regla general en l'art: únicament quan hi ha molta producció i intercanvi sorgeix l'excepcionalitat», afirma Drucaroff, també novel·lista a qui El Aleph va publicar l'any passat la seva novel·la *El infierno prometido*, sobre el tràfic de dones.

TEMES I ESTIL // És molt difícil determinar quines són les línies temàtiques que interessen la Nova Narrativa Argentina marcada, en general, per una mirada irònica i a vegades un subratllat sentit de l'absurd. D'aquest to estan tenyides les novel·les marcades per la fantasia però també altres en què imperen el realisme pur i el realisme social. «El traumàtic 1976 [any en què es va produir del cop d'Estat] ha sigut un fantasma, i per això molts joves escriuen turmentats pels morts que no van conèixer i per la complicitat no assumida amb els vius», assegura Drucaroff.

En aquesta significativa tendència, l'escriptora situa Félix Bruzzone (fill de desapareguts). La seva novel·la *Los topos* va ser publicada per l'editorial Mondadori fa dos anys. El panorama actual és molt variat en interessos i edats. L'autora afegeix, entre altres, els noms de les molt joves Laura Meradi i Mariana Enriquez juntament amb escriptors nascuts a la dècada dels anys 60, com Carlos Gamerro, Eduardo Muslip, Patricia Suárez, Marcelo Figueras (autor de *Kamchatka*) a més del cronista Martín Kohan. No s'ha d'oblidar autors més grans una mica excèntrics respecte al cànon com Marcelo Cohen, que va viure molts anys a Barcelona. ≡

■ LA SELECCIÓ

ELS VUIT DE LA REVISTA 'GRANTA'

➲ Tant Elsa Drucaroff com Glenda Vieites coincideixen a assenyalar l'excel·lent Samantha Schweblin –que Lumen va publicar a Espanya l'any passat i una dels vuit autors argentins de la revista *Granta*– . Ana María Shúa va dir d'ella que era la «millor contista argentina sense distinció de sexe». Amb ella apareixen Pola Oloixarac i Lucía Puenzo, que ha publicat recentment *La furia de la langosta* a Duomo.

➲ En la selecció de les noves lletres argentines apareixen els noms del consolidat Andrés Neuman, Patricio Pron i Matías Néspolo, que ha forjat la carrera literària a Barcelona i ha publicat aquí *Siete maneras de matar a un gato* (Libros del Lince), una novel·la en què la violència espetega des del principi per explicar com es vivia en una de les barriades més perilloses de Buenos Aires. També hi figuren Oliverio Coelho i Federico Falco, de qui l'Emecé argentina va publicar el llibre de relats *La hora de los monos* el 2010.

Un altre 'boom' llatinoamericà ▸ Protagonistes

Pàgines 60 i 61 ◂◂◂

PATRICIO PRON ▸ 'EL ESPÍRITU DE MIS PADRES SIGUE SUBIENDO EN LA LLUVIA'

Un fill de la militància

Patricio Pron (Rosario, 1975) no viu a l'Argentina i té una especial habilitat per despertar l'animadversió a les tertúlies literàries de Buenos Aires. Durant anys es va instal·lar a Alemanya, un país fonamental per entendre el que escriu, i en l'actualitat resideix a Madrid. Després de guanyar el premi Jaén amb la magnífica novel·la *El comienzo de la primavera* ara aborda una obra de no-ficció, homenatge familiar, a *El espíritu de mis padres sigue subiendo en la lluvia* (Mondadori), que relata esdeveniments que va viure la família Pron entre l'any 1972 i el 2008. El llibre és una mena de sofisticada carta oberta als seus progenitors, periodistes, militants de l'esquerra peronista que, per arrodonir el cercle l'han vingut a visitar a Espanya aquests dies de promoció i de campaments d'indignats. A la Puerta del Sol, els pares van rememorar temps passats i «van proposar alternatives pràctiques». I pel que fa a la novel·la del fill, Patricio Pron la va escriure amb la condició que ells, malgrat que donaven suport al projecte, tinguessin dret a veto. Només hi va haver una bateria de comentaris del seu pare que els lectors interessats poden llegir al bloc de l'autor.

FRANCESC CASALS

▸▸ L'escriptor de Rosario Patricio Pron, de 35 anys.

LA MEMÒRIA // Pron veu un cert vincle entre la militància dels seus pares i la voluntat de transformació dels indignats, però també diferències «enormes». «Fet que em porta a afirmar que un dels temes d'aquesta novel·la és que la tasca de fer memòria –que tan bé s'ha practicat a Espanya– ha d'analitzar què té de vàlida l'experiència dels que ens han precedit».

I, sobre els grups, assumeix que pertany a una recent literatura de fills de militants, que cultiven Laura Alcoba i Félix Bruzzone. ≡

FABIÁN CASAS ▸ 'LOS LEMMINGS Y OTROS'

La força de la infància

Fabián Casas (Buenos Aires, 1965) és d'una dècada anterior a la dels joves escriptors de *Granta*. La infància d'aquest narrador de relats va transcórrer durant la dictadura i aquest tema i el de la posterior adolescència al barri popular de Boedo és el nucli de la seva literatura marcada per l'humor i una fina oïda per al llenguatge del carrer.

A Espanya, de la mà de la molt moderna de cor Alpha Decay (que ja va importar Pola Oloixarac) es dóna a conèixer amb *Los lemmings y otros*, una delicada selecció de relats, alguns dels quals van començar a circular primer per internet i més tard en la molt curiosa editorial Eloísa Cartonera, que fabrica llibres amb els materials que aporten els cartoners, una mena de drapaires atrapats per les crisis.

DIOGO LUCATO

▸▸ Fabián Casas, nascut a Buenos Aires el 1965.

Els textos de Casas tendeixen sempre a la brevetat, a més de poemes i contes ha encunyat un gènere personal que denomina assajos bonsai. «M'encanta llegir textos llargs, com *2666* –explica–, però em resisteixo a abordar una novel·la gruixuda perquè és el que em demanen molts lectors».

EL SECRET // Accepta la definició que els seus relats componen una educació sentimental. «Tothom predica el sermó de la muntanya, però en general no ens aturem a escoltar». Aquest és el secret de l'autor, que va polir l'ofici al prestigiós Taller d'escriptura d'Iowa i el va començar practicar de petit a la cuina de la seva mare: «Ella vivia envoltada de germanes que explicaven els problemes dels seus matrimonis de manera que jo no les entengués. Aquest misteri carregat de força és el que més m'interessava i el que, em sembla, ha estat el germen de la meva escriptura. Allà vaig descobrir el valor de la incertesa». ≡

OLIVERIO COELHO ▸ 'UN HOMBRE LLAMADO LOBO'

Psicoanàlisi i anormalitat

Barreja de relat policial i *road movie* amb un atmosfèric toc de novel·la fantàstica, *Un hombre llamado Lobo* (Duomo) és el treball més realista d'Oliverio Coelho (un dels vuit de *Granta*, nascut a Buenos Aires el 1977), que en el passat va cultivar unes personals obres de ciència-ficció. La seva novel·la, segons la seva opinió, que se centra en la psicoanalítica i per tant argentinissima recerca d'un pare per part del seu fill des de Buenos Aires fins a la desolada pampa, no és tant una novel·la política com un relat «que dialoga amb la història i els processos socials de l'Argentina». I en concret amb les dècades dels anys 70 i els 90, la dècada en què Coelho va començar a escriure.

L'autor reconeix, no obstant, que trobar una poètica personal per parlar d'aquest període és el compte pendent de la seva generació. «No a tots ens interessa aprofundir en aquests períodes, però els escriptors sí que hem hagut d'aprendre a narrar d'una manera diferent i, en el meu cas, cultivar la fugida dels clixés que t'acaben convertint en un professional de l'avantguarda».

JULIO CARBÓ

▸▸ El novel·lista de Buenos Aires Oliverio Coelho, nascut el 1977.

SOCIETAT EMBOGIDA // El seu diagnòstic respecte de la literatura argentina és radical i original: «L'Argentina no és una societat endarrerida, sinó més aviat embogida. És com un arbre arrencat de soca-rel que, malgrat tot i a través de ramificacions monstruoses, va continuar creixent. Per això, cada escriptor és una ramificació monstruosa. O sigui que és molt estrany trobar un autor argentí normal, llevat dels que es dediquen als *best-sellers*». Per això no estranya que un dels seus autors de capçalera sigui el britànic J. G. Ballard, el millor cronista de la monstruositat oculta del món. ≡

idees

BEATRIZ
De Moura
DIRECTORA EDITORIAL DE TUSQUETS

Adéu, mestre

Diumenge passat, dia 9, vaig llegir a la premsa que **Felipe González** havia declarat a París que **Jorge Semprún** havia estat «injustament tractat» a Espanya. El més curiós és que hagin estat precisament ell i **Javier Solana** els únics a reconèixer-ho, i els ho he agraït. En aquest país nostre, cal morir-se perquè et recordin, et reconeguin, t'admirin i fins i tot et surtin de sobte un munt d'amics. Tot són elogis i hagiografies, fins i tot quan un home com **Semprún,** amb la seva incòmoda memòria històrica, fos temut a tort i a dret en certs fòrums intel·lectuals, i per tant llarg temps silenciat i, el que és pitjor, oblidat.

No creguin que ell no percebia aquesta indiferència. No se'n queixava, tan sols a vegades li dolia.

Llavors un dia l'hi vaig comentar: per a la memòria de l'Espanya de la transició, tu no has existit: en clandestinitat mai va ser **Semprún,** si de cas, **Federico Sánchez;** l'esquerra estalinista et va difamar i et va esborrar des que vas abandonar el PCE el 1964 fins ben avançada la democràcia; i tu vas escriure els teus llibres en francès perquè a l'Espanya del dictador la censura te'ls hauria prohibit; ja traduïts, van arribar en plena eufòria de la transició i, aleshores, poquíssims sabien del cert qui era aquell **Jorge Semprún** a qui **González** va portar de París i va nomenar ministre de Cultura a finals dels vuitanta. Pocs, molt pocs, sabien quant se't devia el fet de respirar finalment aires de llibertat i compartir amb tu per fi aquella Europa per la qual, allà també, vas deixar truncada part de la teva joventut.

> **Jorge Semprún** no es va queixar de la indiferència que percebia a Espanya. Però li dolia

De manera que entre el lluitador clandestí **Sánchez** i el polític socialista **Semprún,** tots dos espanyols, ningú va semblar donar gaire importància a la teva obra d'escriptor i pensador francès. Has rebut premis d'immens prestigi a Alemanya, Israel i França; a la teva terra, en canvi, ni tan sols et van concedir el premi Príncep d'Astúries al qual, tot i amb això, vas ser diverses vegades proposat .

Els exilis són desagraïts, amic **Jorge.** Ho sabies quan et referies a altres desterrats, com **Milan Kundera,** a qui citaves amb freqüència, encara que provingués de l'altre costat d'aquella Europa amb aquella altra cara, també fosca, també cruel, que vau conèixer tots dos tan bé, encara que en sentit invers.

Per part meva, ja ho saps, faré tot el que pugui perquè la teva memòria pervisqui en els teus llibres i que el teu record continuï viu en els que els llegeixin. ≡